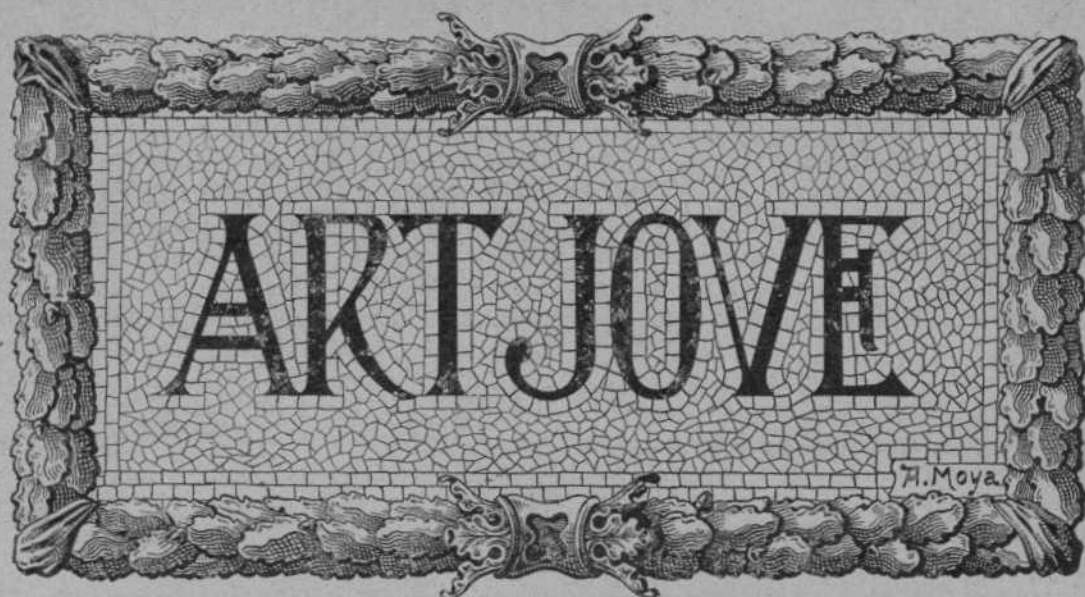

REVISTA QUINZENAL

ARTS * LITERATURA * CIENCIES

Preus de subscripció: trimestre	1	pesseta
Fòra de ciutat, trimestre	1'15	»
Número solt, ab folletins	15	cèntims
Número endarrerit, ab folletins	25	»

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

CARRER DE MERCADERS, 38

SUMARI: La forma poètica, per *Miquel Costa y Llobera*, *Pbre.* — La concepció de l'amor entre 'ls trovadors (acabament), per *J. Anglade*. — L'hora del menjar (poesia), per *M. de Montoliu*. — Torquato Tasso, tragedia de Goethe (continuació), traduïda per *En Joseph Lleonart*. — L'Ismael Smith, per *P. Prat Gaballí*. — D'un viatge, per *Marcel Mata*. — Nova. — Anuncis.

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

«Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de l'Indústria», Montjuïc de Sant Pere, 12, pral. Llibreria «L'Avenç», Ronda Universitat, 20, y en la Redacció y Administració de la nostra Revista.

LA FORMA POÈTICA

SENYORS:

DE què parlaré? Tal es la pregunta que em vaig fer tot-d'una davant vostra invitació, considerant-me obligat a no desatendre una invitació tant honrosa. Mentre rumiava indecís aquesta pregunta, m'acudí

1) Conferència donada a l'Ateneu de Barcelona el dia 28 de Maig de 1904.

a la memòria com dins altres Ateneus, que no cal anomenar-vos, han proclamat repetidament que la forma poètica està destinada a desaparèixer, y vaig pensar tot seguit que l'afirmació de lo contrari escauria prou bé dins d'aquesta Societat, ara presidida per un insigne poeta, dins d'aquest centre de cultura representant d'una terra aon floreix, de mitja centuria ençà, tant primaveral esplet de poesia. El tema que tal consideració'm presentava'm semblà també apropiat a la

meva significació literària, ja que si algun concepte, per obscur que sia, heveu format de mi, es per considerar-me poeta. Així vaig triar la matèria de mon parlament. Així, doncs, agraint la vostra atenció, venc a ocupar-me de la forma poètica.

Procurem establir-ne'l concepte essencial, y d'aquest principi'n veurem sortir la perpetua duració ben assegurada y les condicions necessàries de la mateixa forma.

L'obra d'art es, en certa manera, com un misteri d'encarnació, en el qual el verb intern de l'inspiració estètica's revesteix d'un element manifestatiu adequat, que es la forma. Inspiració y forma s'han d'unir tant necessàriament per a l'obra d'art, que, suprimint un o l'altre dels dos elements, l'obra d'art no pot existir. L'inspiració sense la forma resta imperceptible; la forma sense l'inspiració es cosa inanimada. L'art, que per l'inspiració's pot considerar tot un, se diversifica en les distintes belles arts, segons els medis diferents d'on se prengui la forma. Ara bé: essent la poesia, entre les arts germanes, aquella qui té per medi d'expressió la paraula, haurà de tenir per forma l'aspecte més estètic del mateix llenguatge articulat, a fi de que més adequadament pugui traduir el verb intern de l'emoció inspiradora. El pensador poeta que us presideix ho ha dit aquí no fa gaire: «La paraula inspirada del poeta surt ab ritme de sò y de llum, ab el ritme únic de la bellesa creadora: aquest es l'encís diví del vers, veritable llenguatge de l'home»¹.

El vers: veus-aquí la forma poètica. Es la florida del llenguatge humà que esclata ab el ritme simètric de totes les flors a l'impuls de l'inspiració que n'es la sava. Així, doncs, el vers, en la seva essència, no es una cosa convencional, un artífici adoptat per una moda més o menys generalisada entre les nacions, sinó que es un producte tant connatural del ser humà, en certes circumstàncies oportunes, com ho es la flor respecte de la planta.

Es veritat que'l vers se diversifica molt, segons la diversitat de les races, de les èpoques y de les regions, talment com se diver-

sifica la flor, seguint la varietat de plantes, d'estacions y de climes; però així com la flor, a través de totes les diferències, conserva lo que es propi y universal de tota floració, així també'l vers, entre les seves incomputables diversitats, guarda sempre quelcom que li es essencial. En què consisteix lo essencial de la versificació? En la mateixa llei de l'eflorescència: el ritme, el compàs, el principi de simetria propi de l'organisme vivent. Destruïu això, y la flor es esfullada; alterau això, y el vers es desfet, destruït.

Podem recórrer les èpoques y literatures més variades: per tot notarem la mateixa llei orgànica del vers. Entre la diversitat de versificacions conegudes, tres sistemes capitals podem distingir, corresponents a tres civilitzacions ben caracterisades: la semítica de l'antic Orient, la clàssica y la moderna. Donem-hi una breu ullada, si us plau.

La versificació dels semites de l'antic Orient ofereix un caràcter singularíssim: el ritme dels conceptes, la llei de paralelisme en els pensaments. Molt havien dissortat els hebraïstes, obstinant-se en trobar dins els cànctics de la Bíblia els metres de Grècia y Roma, que alguns doctes de gran autoritat hi senyalaven ab no poques contradiccions. Allunyant-se de tals conjectures, a mitjans del segle XVIII, el doctíssim professor d'Oxford, Lowth, descobrí la llei capital de la versificació hebraica. Segons ell, el vers hebreu no s'ha de computar pel sò de les paraules, sinó pel sentit o significació que inclouen, formant un ritme de conceptes. Així'l vers es constituït per hemistiquis d'extensió aproximada y de pensaments que es corresponen, en lo qual consisteix el paralelisme. Si'ls conceptes dels hemistiquis se corresponen per semblança, se té'l paralelisme sinònim; si's corresponen per esser l'un complement de l'altre, hi ha'l paralelisme sintètic; si's corresponen per contrarietat, es paralelisme antitètic lo que'n resulta. Una o altra d'aquestes correspondències se troba sempre en la composició del vers, en tots els llibres poètics de la Bíblia, de tal manera que la llei del paralelisme formulada per Lowth es admesa com a capital entre tots els orientalistes contempora-

1) Maragall: *Elogi de la paraula*.

nis. Si ademés d'aquest ritme intern o ideal n'hi havia un altre de fonètic a la poesia hebrea, es cosa que prou se discuteix; peròls esforços dels erudits no donen més que hipòtesis contradictòries, alterant arbitràriament la pronunciació dels textos. L'única suposició admissible en aquest cas sembla la de Ley, qui sols fa consistir la mesura fonètica del vers hebreu en l'igualtat dels accents tòpics, prescindint de sílabes y de temps. Així, juntament ab el ritme intern del paralelisme, hi hauria cert ritme acústic, no gaire precís, però suficient a les exigències del cant y de les dances religioses ab que la poesia de l'antic Israel solia anar acompanyada. De totes maneres, tenim que'l paralelisme de conceptes, sí no es l'únic element constitutiu de la versificació hebrea, n'es, sense dubte, la lley capital y suprema. Així, el ritme propi de la poesia bíblica, estant en les idees y no en els sons, subsisteix indestructible a través de qualsevol traducció que se'n faci; lo qual, segons observa un gran escriptor alemany, es altament adequat a la sagrada salmodia que constitueix el perdurable càntic religiós de totes les races y de tots els pobles dins el chor de l'Església universal. La mateixa forma de versificació per la lley del paralelisme ofereixen les poesies babilòniques, assíries y egipcianes, com es ben de veure en les mostres que'n donen Zimmern, Lenormand y altres orientalistes d'autoritat reconeguda.

Una altra forma capital de versificació, ja no gens ideològica, sinó totalment fonètica, es la propia de les grans llengües clàssiques de Grecia y Roma. Aquelles admirables llengües de tant ric organisme y tant musical prosodia, feyen marcadíssima distinció de sílabes llargues y breus, cosa tant diferent de les sílabes tòpiques y àtones, que hi havia tòpiques breus y àtones llargues o dobles. No cauré ara en la pedanteria d'explicar detalladament la mètrica del món clàssic, estudi que fóra sobrer pera uns, insuficient pera altres y cansat pera tot-hom. Serà prou recordar que com la sílaba llarga tenia la duració de dues breus, se produí un sistema de compassos o peus prosòdics pera la mida del vers. Un peu *dàctil*, compost d'una sílaba llarga y dues breus, durava tant a la

pronunciació com un *espondeu*, compost per dues llargues; y així dos versos podien tenir igual nombre de peus sense tenir igual nombre de sílabes, tota vegada que no s'exigia que tots els peus fossin d'una o altra qualitat determinada. Així, els sis peus de l'exàmetre, en que *dàctils* y *espondeus* s'entremesclaven segons el franc arbitre del poeta, sense més limitació que posar el penúltim *dàctil* y l'últim *espondeu*, podien donar una suma de sílabes ben variable. Si en els versos lírics, com el sàfic, per exemple, notam en grec y llatí'l mateix nombre de sílabes, això prové de ser-hi obligada la qualitat de cada peu, sense deixar-ne cap a la lliure elecció del poeta. Ab aquesta senzilla indicació ja's pot veure com la mètrica del món clàssic consisteix en la computació dels peus, temps o compassos prosòdics, ab els quals la recitació devia sonar com una melopea.

Perduda en les llengües modernes, especialment en les neo-latines, la distinció musical de sílabes llargues y breus, ha prevalscut un altre sistema capital de versificació, ja originariament propi d'altres idiomes de la família indo-europea. Es aquest el sistema propiament anomenat *rítmic*, en que'l vers se mida pel nombre de sílabes y la colocació dels accents tòpics dominants. La rima perfecta o la simple assonancia (aquesta última sols conservada dins les literatures ibèriques) són ornament de tal sistema, com ho pogué esser l'aliteració entre els pobles septentrionals; però, simple ornament, no es cosa imprescindible, y així se donen versos rítmics sense consonancia ni assonancia, com l'endecassilab, que's diu lliure o blanc, aon vibra poderós l'accent de toñalitat marcant-hi la cadencia. Sols la llengua francesa, en que totes les sílabes tenen un valor tòpic indistint, desconeixent tot altre ritme intern fóra de la cessura, no sab prescindir de la consonancia, y computa'l vers únicament pel nombre de sílabes, descomptades les terminacions versals en e muda. Així, pera exemplar de cada classe de vers tenen a França'l de terminació que diríem aguda, mentres a Italia y Espanya en cada classe de vers se considera típic el de terminació plana. D'aquí prové que'ls francesos anomenen de deu sílabes el vers

que nosaltres coneixem com d'onze, y l'alexandrí, ab sos dos hemistiquis, pera nosaltres fa set y set, mentres que pera ells sols fa sis y sis, tot essent la mateixa cosa. No cal dir ara res més de la versificació rítmica o sil·làbica, sinó que es tant pròpia de les llengües modernes, que ja sols per via d'imitació erudita s'intenta dins les literatures actuals l'introducció dels metres clàssics. A les llengües neo-latines sols poden aclimatar-s'hi aquells metres reductibles a mesura rítmica y sil·làbica: tot lo altre no passarà d'una remota assimilació qualificada de *bàrbara* pel mateix Carducci. Tal volta únicament la gran llengua germànica, semblant a les antigues pel complicat organisme y la distinció de síl·labes llargues y breus, puga reproduir la versificació per peus de quantitat prosòdica, en la qual forma ja té obres immortals.

Per aquesta lleugeríssima ressenya dels tres sistemes de versificació més distints que coneixem, ja haureu observat que tots ells arranquen al fons d'una mateixa llei orgànica y participen d'un mateix principi essencial. Quina es aquesta llei? Quin es aquest principi? Es l'euritmia, la proporció, la correspondència, la simetria pròpia de l'organisme vivent, la qual se manifesta o bé en els conceptes, o bé en els compassos prosòdics, o bé en síl·labes y tons.

El vers, la forma poètica, en lo que té d'essencial, no es, no, producte d'un convencionalisme més o menys generalisat entre'ls pobles. Presentant-se per tot arreu, fins entre les tribus bàrbares, y baix tant diverses formes obeint a una mateixa llei essencial, el vers s'ha de reconèixer com el naturalíssim producte de la vibració estètica del llenguatge humà. L'humanitat entera ha sentit l'impuls de consignar en vers l'expressió de tot lo que més intensament l'ha sorpresa. D'aquí'ls poemes teogònics, els himnes sagrats, les epopeyes y càntics de gesta, la cançó popular, la lírica social, la subjectiva, la poesia didàctica y la dramàtica ab totes ses varietats... El vers es la forma en que's produeix, pera guardar en la memòria lo que's vol fixar dins les generacions inalterable y viu. Per això s'ha dit, ab molta rahó, que es el *veritable llenguatge de l'home*.

Més com l'inspiració, ab sa volada transportadora, té quelcom de sobre-humà y sembla venir d'una esfera superior y divina, el vers, essent llenguatge de l'inspiració, entranya aquell *encís diví* que juntament s'indicava; y així la forma poètica fou ja anomenada pels antics «llenguatge dels Déus». Per això'ls llibres sagrats de les teogonies remotes ostenten generalment la forma poètica. Per això la mateixa religió verament divina del Verb eternal fet home, presenta en vers grandíssima part de la seva revelació, y nodreix el seu culte perdurable alternant el salteri de l'antic hebraisme ab l'himnodia eclesiàstica de les noves centúries. L'ànima humana, en sos moments de suprema emoció, si ha de parlar expressant-se intensament, propendeix a la forma poètica. Això es lo que declara senzillament Santa Teresa de Jesús ab aquella penetració que li es pròpia. Refereix que una persona sense estudis y no avesada a versificar (probablement la Santa mateixa), després de ses íntimes comunicacions ab Déu, se sentia com obligada a posar en vers aquells afectes, a fi de guardar-ne més viva l'impressió sobirana. Tant es el vers la forma de llenguatge adequada de lo més humà y de lo més sobre-humà que sentim!

Per lo que hem considerat, ja tenim prou fonament pera creure que la forma poètica no està destinada a desaparèixer. Però podem afiançar la mateixa asserció en l'experiència incontrovertible. Observem lo que ha succeït y lo que està passant. D'ençà que Mérimée y altres proclamaren la mort de la forma poètica, es realitzada aquesta mort? Es cert que la versificació ha continuat enfora de la majoria de narracions imaginatives en que predomina la novel·la. Es cert també que la prosa s'ha fet més lloc en el teatre, ab la tendència a presentar-hi les realitats de la vida. Però, en cambi, ¡quina eflorescència renovadora del vers dins la poesia lírica de les nacions més avançades! ¡Quin refinament, quin afany de nous efectes, quin alambicament, abusi i tot, en el conreu de la forma poètica! No contentant-se'ls poetes ab les metrificacions usuals, n'introdueixen d'exòtiques, en combinen de noves y may vistes, arribant a voltes fins a l'extravagància, ja pels camins de lo complicat, ja per

les dreceres d'una afectada simplicitat primitiva. Uns cerquen noves gammes de color, altres noves intensitats de perfum, y tots, com enginyosos jardiniers, s'afanyen pera multiplicar en varietats exquisides la flora del Parnas desordenadament abundosa. Es veritat que les varietats recercades ben aviat passen de moda, que les escoles s'empaiten y muden tot seguit; però aquesta mateixa inquietut y febre de novetats propria de l'esperit modern, manifestant-se en la forma poètica, mostra clarament que tal forma no es abandonada de les noves generacions. Ah! Sí: contra aquells qui declaren la forma poètica cosa de temps passat y la motejen de pueril artificio, podem retreure'l fet de com floreix avuy renovellant-se, y floreix sobre tot entre les races més cultes y fortes de la familia humana. Tal es per cert la raça anglo-saxona, que actualment, segons expressió d'un crític magistral, fa respondre d'una banda a l'altra de l'Atlàntic el doble chor de sos poetes. Precisament la florida poètica sol acompanyar o precedir la potencia màxima de les respectives nacions.

Confirmant aquesta lley històrica, la raça catalana, tant estèril de poesia en les tres llargues centurries de la seva postració, ha esclatat en esplet poètic desde que en nova primavera ha sentit pujar de les arrels més soterrades la sava de l'avior, plena d'energies, el sentiment de la propria personalitat. Realment fa goig veure l'esplet d'aquesta terra, aont els poetes són legió. Per lo mateix, sent un aquí'l desitg de proclamar les veritables condicions de la forma poètica, en lo qual consistirà l'acabament del meu tema.

Quines són les condicions necessaries de la forma poètica? Crec que totes poden reduir-se a un sol principi comprensiu: respectar l'essencia de la cosa. Es forma? Doncs no's té de considerar com una cosa suficient y de valor absolut per sí mateixa: no l'han de produir buida, sinó plena de la substancia corresponent, plena d'inspiració. La forma buida no es obra d'art: es un artefacte, un producte mecànic y res més. Però tampoc se preconisi l'importancia exclusiva de l'inspiració ab l'atrofia o rebaixament de la

forma. Es forma? Doncs ha d'esser expressió adequada de l'element intern, y per això ha de tenir la perfecció que li corresponga pera fer-lo sentir, pera expressar-lo. No's deu admetre, doncs, la forma desmayada y grossera. Desde aquest punt de vista excluim igualment la tendencia massa retòrica y parnassiana, adoradora de les exterioritats de la forma, y la tendencia d'un espiritualisme simplicista qui desdenya la factura, la tècnica de l'art. El primer es idolatria, el segon es esperit iconoclasta. El primer ofega l'esperit en la materia que havia de servir pera manifestar-lo, y el segon evapora y destrueix l'element manifestatiu. L'un extrem y l'altre desvaneixen l'obra d'art.

Cal establir això com un preservatiu saludable contra'ls extrems oposats a que propendeix, per accions y reaccions alternatives, la frívola multitut que fa de l'art una moda. Ahir tot consistia en la factura, convertint l'artista en un menestral; avuy tot sembla consistir en l'esperit recòndit, fent de l'artista un *hierofante*. Tant com s'exagerà l'importancia del *savoir faire*, s'extrema ara l'encant de la simplicitat candorosa, fins a procurar-se com un mèrit l'incorrecció, la *gaucherie*. Ah! El candor que un cerca, ja no'l té, y el candor simulat es el més artificio y retòric dels artificis. Condensant mon pensament en conclusió pràctica, us diria: fóra extrems viciosos! Ni l'idolatria de la forma, ni l'adoració iconoclasta de lo intern, sinó aliança, compenetració harmònica dels dos elements. Tal es la conseqüència rigorosa del principi establert al dir que l'obra d'art es com una encarnació. Així, doncs, imitant el conegut aforisme *Mens sana in corpore sano*, jo donaria per aforisme de l'art poètica aquesta fórmula: *Mens pulchra in corpore pulchro*.

Ara, concretant a la versificació la mateixa doctrina, crec expressar-ho tot ab aquesta frase: cal observar la lley orgànica del vers. Ja hem vist en què consisteix tal lley orgànica, que inclou totes les varietats de versificació: es el compàs, l'euriitmia, la simetria propria de l'organisme vivent. Observem, doncs, al versificar, la mateixa lley que la natura'ns ensenya. Tinguem la lògica de l'organisme dins del sistema a que corresponga la nostra versificació. Y no

cregueu que al parlar-vos així ho faci per *misoneisme*. Puc assegurar-vos que les innovacions, lluny de repugnar-me com an algú, m'encanten y em refresquen l'esperit com una regor de juvenesa. Ah! Les innovacions, que vinguen en bona hora, però que no sien deformacions.

En contra de l'escola de la consuetut, contraria a tot lo que no sia ja sancionat y ben admès, s'aixeca ara l'escola de lo novell a tota ultrança, enemiga de tot lo acostumat y establert com a canon. Una y altra escola poètica s'excomuniquen mutualment; però un criteri reflexiu y serè no exclueix la una ni l'altra. Guardem lo antic y lo usat, si realment es bo, y no rebutgem lo novell, si en veritat es admissible. L'intransigència s'ha de reservar pera lo dolent y monstruós.

Y què es lo dolent en materia de versificació? Lo que altera la llei orgànica del vers: aqueixes irregularitats immotivades, aqueixes sortides de compàs arbitràries, aqueixes barreges de versos que no lliguen, aqueixes ratlles desiguals per compte de versos... No's tracta d'imposar una simetria rigurosa, ni un trotet de Pegas a lo Boileau... Se tracta de no atacar lo essencial de la forma poètica. Quina combinació més franca y lliberta que la *silva*? Doncs la mateixa *silva*, dins la seva propia irregularitat, té la seva propia llei, unint fortuïtament versos desiguals, sí, però sols dels que lliguen en perfecta harmonia. Certes deformacions s'introdueixen a títol de novetat; però cal reconèixer que un vers coix no es cap cosa nova. Volem novetat? Doncs, fem-ne de versos nous, però que sien versos; intentem noves combinacions, però que sien harmòniques. Si això es difícil per via d'invenió, es relativament fàcil per via d'adaptació discreta.

Precisament la nostra llengua, posada entremig de les altres neo-llatines, se presta molt a l'adaptació de qualsevol forma mètrica de ses germanes. Ella es molt semblant a la francesa per l'abundancia de veus monossílables y agudes; però al mateix temps es rica de paraules planes y no n'hi manquen d'esdrúixoles, per lo qual té la variada vibració de l'accent tònic com l'italià y altres idiomes. Com el mateix italià, posseeix

l'elasticitat de fer contraccions y de desfer-les, mentres percep la simple assonancia com el castellà y el portuguès. Així, doncs, la nostra llengua admet el romanç a la espanyola, com l'alexandri a la francesa, l'estrans a l'italiana, com la codolada a la provençal, y fins l'imitació d'estrofes clàssiques llatines, ab tal que's puguin reduir al sistema rítmic o modern. Y no es certament per defecte de caràcter propi que la llengua catalana resulta tant maleable a tota versificació: es per conseqüència de la seva índole mateixa. Per això'l català, qui tenia l'alexandri y el vers que denominem de nou sílabes per sos metres inicials (com es de veure en les obres rimades de Ramon Lull), fou el primer dels idiomes ibèrics que adoptà'l vers de Dant y de Petrarca. Posseint, doncs, una llengua per essència y tradició tant apta a l'assimilar-se formes poètiques distintes, bé podem trobar la novetat sense precisió de caure en l'extravagancia. Lo que importa es aclimatar bé aquelles formes més escaigudes a la nostra condició natural. Tal me sembla, per exemple, el vers que anomenem de nou sílabes, ab accent a la quarta y a l'octava, que, introduït fa poc, ja floreix a meravella; com que no es extrany a la nostra terra, aon l'escamparen els antics trovadors y aon s'era abolit per influencia del castellà, que no l'usa. Així, benhagen les innovacions y les restauracions que aixamplen la nostra poesia.

Vosaltres, poetes novells, que ab la pruija de la joventut sentiú l'afany de rompre motllos gastats, a l'escoltar aquestes paraules d'un que no es jove, però que simpatisa encara ab el jovent, no hi sospiteu la mania senil de trobar el present pitjor quelod'abans. Precisament per l'alt concepte en que tinc la vostra obra, es que no voldria veure-us enervats per deformacions decadentistes. Introduïu novetats en hora bona: no us posaré més limitació artística que la de respectar l'essència de les coses. Respectant-la, trobareu la novetat variada y profitosa. Violentant-la, sols trobarieu lo que resulta de violar la norma constitutiva en qualsevol ordre de coses: ja no s'obté lo novell, sinó lo monstruós y vessànic.

Y, ara, senyors, perdonau-me'l fastidi

que us haja produït aquest tema, tal volta massa tècnic y especialista. Perdonau-me en obsequi de lo que val y mereix la poesia catalana, digna de respectuós homenatge patriòtic, no sols per son aspecte estètic, sinó encara per una mira més transcendental. Ja sabeu que ella ha servit pera despertar l'ànima de la raça qui dormia en l'aclaparament de tres llargues centúries. Bé cal, doncs, que sia estimada aquesta Musa, y que continui cantant, *perquè'l càntic es bo*, segons frase de l'Escriptura divina, y serveixi pera atényer ideals aon may arribaria tot l'esforç utilitari d'un prosaisme vulgar.

MIQUEL COSTA Y LLOBERA, PBRE.

La concepció de l'amor entre'ls trovadors

(Acabament)¹

No hi ha necessitat d'insistir més sobre l'originalitat d'aquesta concepció de l'amor. Sembla encara més gran si s'observa que, desde'ls orígens de la literatura provençal, els trovadors han fet de l'amor un principi de perfecció literària y moral. La llarga espera que exigeix la possessió de l'objecte estimat no es una espera muda. En una societat on la poesia ocupa un lloc tant important y arreplega tants honors, el poeta compta tant en la perfecció de la seva poesia com ab el temps. Aquells entre ells que tenen consciència de llur glòria no deixen de fer-sen valdre com d'un títol seriós: per la perfecció de llur poesia esperen endolcir el cor de llur dama. Guiraut Riquier s'expressa d'aquesta manera:

«Jo'm felicito del llarg y dolç desitg, car de vegades m'ha fet somniar y m'ha fet enlairar a cants de mestre... De la meua agradable riquesa (la poesia), que ningú'm pot arrebastar, jo'n sé grat al joliu y preuat cos al qual endreço'ls meus versos, y més encara si pot ser a l'Amor.»

1) En la part d'aquesta traducció publicada en el nombre passat va escapar-se una errada d'impremta que cal esmenar. A la pàg. 224, segona columna, ratlla 21, on diu «pera endolar el rigor de llur dama» ha de dir «pera endolcir el rigor de llur dama». — N. del T.

Les declaracions d'aquest genre abunden en l'antiga poesia provençal.

Què direm de la perfecció moral de que l'amor es igualment el principi? Ella va lligada estretament a la concepció que acabem d'exposar. Els trovadors no usen de termes massa forts pera exaltar la perfecció de l'objecte aimat. Llur dama se distingeix de totes les altres per la beutat y la gracia del seu cos, més també per les seves qualitats morals; es judiciosa, *prude*, com diu la vella llengua; tots els dons del cor y de l'esperit estan reunits en ella. «Com la claretat del dia porta aventatge a tota altra claretat, així, senyora, me sembla que vós esteu pel damunt de totes les dones per la vostra beutat, per les vostres qualitats y per la vostra cortesia»¹. Faci-s ara memoria del jou de vassallatge amorós inventat pels trovadors: pera guanyar el favor d'un amo tant perfet no es necessari procurar la perfecció? No tenen, doncs, raó'ls trovadors d'afirmar que l'amor es un principi de moralitat? Perfecció literària, perfecció moral, són les conseqüències de l'amor perfet: admetent la concepció dels trovadors, la conseqüència es necessaria.

Què s'ha de dir més, sinó que hi ha en aquesta concepció, original sens dubte, qualche cosa de fictici y d'artificial poc conforme a la realitat? Aquesta teoria no es més que una teoria poètica que fou descapdellada a ultrança, repetida durant els dos sigles que durà l'antiga poesia provençal. Quan un llegeix les més belles cançons de Bernard de Ventadorn, d'Arnaut Daniel o de Giraut de Bornelh, costa poc treball convence-s, ab el primer historaire de la poesia provençal, Diez, que l'amor, tal com l'han concebut els trovadors, representa més aviat una fantasia de l'esperit que una passió del cor. «L'amor fou concebut com un art y tingué les seves regles com la poesia»². Tant es així que'l còdic poètic on foren resumides al segle XIVe els principis de la gramàtica y de la mètrica provençals fou

1) Rigaut de Barbezieux. Heus-aquí'l text:

Tot atressi com la clartat del dia
Apodera totas altraz clartatz,
Apodera, domma, vostra beltatz
E la valors, el pretz eill cortezia,
Al mieu semblan, totas celas del mont.

2) Diez: *Poesie des Troubadours*, pàg. 122.

anomenat les *Leys d'Amors*: amor y poesia havien esdevingut dos mots sinònims.

Es cosa senzilla endevinar les conseqüències d'aquesta concepció. Restant-hi fidel, la poesia provençal se condemnava a poder-se renovar; per això arriba desseguida al seu apogeu, y la seva decadència la segueix d'aprop: era fatal. Cosa fàcil era trobar nous metres, y fins a la fi'ls trobadors n'inventaren ab meravellosa virtuositat. Era molt menys fàcil el rejuvenir una concepció poètica que havia sortit completa y perfeta del cervell dels primers trobadors. Al començ del segle XIII — un segle apenes després de la naixença de la poesia provençal — la poesia amorosa havia donat els seus millors models; la poesia provençal hauria estat obligada, pera viure, a renovar-se, a abordar¹ altres genres; res autorisa a creure que no n'hagués sortit triomfant. Més un greu aconeximent polític, que canvià l'estat social de tot el Mitg-dia de França, vingué a deturar definitivament el desenrotllament d'una poesia en la que existien ja germes de decadència.

* *

Les conseqüències polítiques de la «Creuada Albigea» foren importants: l'influència d'aquest aconeximent en les costums de la societat meridional, y, per tant, en la literatura, no ho foren pas menys. L'establiment del tribunal de l'Inquisició, la difusió de les ordres religioses, sobre tot de les ordres dedicades a la predicació, renovaren al Mitg-dia, sinó la fè, al menys l'ortodoxia. El culte de la Verge especialment se desenrotllà ab esclat: els deixebles de Sant Domenec contribuïren més que tots els altres, per llur prosselitisme, an aquest desenrotllament. Baix aquestes diverses influències la poesia religiosa, que'ls primers trobadors havien quasi ignorada,

1) No deixa de tenir interès apuntar que hi hagué alguns «misògins» entre'ls trobadors provençals, y aixís mateix que dos dels més originals pertanyen an aquesta categoria. L'un es el trobador gascó Marcabrun, que es un dels més antics y més difícils d'interpretar: l'altre es un gran satíric de poesia remarcable pel vigor y l'energia: se diu Pere Cardenal, originari de Puy-en Velay. Malgrat llurs mèrits, aquests dos poètes, que pertanyen, per altra part, a dugues encontrades molt allunyades l'una de l'altra, són una excepció entre'ls trobadors.

aixamplà'l seu domini y ben aviat formà un veritable genre.

La poesia amorosa fou la que més s'aprofità d'aquesta transformació: en el culte de la Verge va trobar-hi un element nou. La mare del Crist esdevingué pera'ls trobadors la «dama» per excelència. Pera cantar el seu amor emplearen totes les nombroses fórmules que llurs predecessors havien inventat pera cantar l'amor terrestre. Se declararen aimadors tímids y discrets, exaltaren l'objecte de llur nou amor y usaren tant bé dels termes y de les formes de la poesia amorosa profana, que moltes vegades es difícil reconèixer si l'objecte de llur amor es terrestre o celeste.

«Ni pregadors graciosos ni amorosos vol ma senyora, — diu un d'ells, — sinó que vol aimadors perfets, no falsos ni volubles, car ella ni es voluble ni falsa; jamay se mira ni's compon, no escolta les galanteries, y tot perfet aimador ha obtingut d'ella recompensa.»

Aixís parla Folquet de Lunel. El seu contemporani Guiraut Riquier s'expressa de la mateixa manera:

«Aquella de qui jo estic enamorat es la més plena de gracia y la mellor que jamay hagi existit. Amor me fa aimar aital senyora a qui jo no puc témer, ni honorar-la prou, ni aimar-la com mereix... que Déu, que pot fer-ho, me faci servir davant d'ella le senyera dels perfets aimadors entre'ls que regna l'amor»¹.

* *

Al mateix temps que la poesia profana se transformava en poesia religiosa, els trobadors introduïen algunes modificacions a la concepció que s'havien feta de l'amor: l'evolució poètica, el terme de la qual acabem de fixar, està lligada an aquesta nova concepció.

No sabem si l'Inquisició, o, d'una manera general, si l'Església, fou dura ab els trobadors; més avall en tenim alguns testimonis² que es veritat que són bastant sig-

1) Cf. Nostre estudi sobre'l trobador Guiraut Riquier, pág. 306.

2) Segons dos dels darrers trobadors, Folquet de Lunel y Guiraut Riquier, els quefes de l'Església anomenaven a la poesia provençal una «folia» y un «pecat».

nificatius. Baix l'influència de les idees religioses acabaren per veure en l'amor no més que'l pecat, com els teologues; més d'un sentí la necessitat d'expressar com ell concebia aquesta passió. Referent an aquest punt se troben declaracions ben curioses en el trovador italià Sordello¹; pera atendre'ns als trovadors originaris de la França, heus-aquí un extracte de les poesies de Montagnagol (mitjans del segle XIIIe):

«Els aimadors han de servir bé y de bon cor a Amor, car l'amor no es un pecat, sinó una virtut que torna bons als malvats y fa millors als bons, disposant a l'home pera fer el bé tots els dies; y d'amor ve la castetat, car qui es ben entès en amor no pot per aquesta raó portar-se malament.»

Cotejem ab aquesta curiosa citació una poesia del darrer trovador, Guiraut Riquier (segona meitat del segle XIIIe): Amor està tancat dins d'un castell; de les cinc portes que es precis passar pera arribar fins an ell, les primeres són el desitg, l'humil pregaria y l'esser servent: aquesta es, baix una forma alegòrica, tota la teoria de l'amor cortesà; «si fos habitut deturar-se aquí, l'amor no tindria fè, ni moriria tant aviat»; més l'amor mor desde'l moment que's va més enllà.

Heus-aquí, doncs, com els trovadors de la decadència concebiren l'amor. Estudiant aquesta concepció's comprèn millor com s'ha pogut produir la transformació de les cançons d'amor en cançons a la Verge. Els darrers trovadors no tingueren altra cosa a fer que ponderar les qualitats que atribuïen a l'objecte aimat y les virtuts que exigien de l'aimador. Aquest amor de semblant manera purificat, podriem dir eteriat, es ja l'amor místic dels adoradors de la Verge. La transició fou insensible entre la poesia cortesana, profana, y la poesia religiosa. Diria's que aquesta no es més que'l confí normal y natural de la primera.

* *

Ab la fi del segle XIIIe fineix l'antiga poesia provençal. Una pseudo-renaixença's produí a Tolosa, al 1323, ab la fundació del

Consistori dels Jocs Florals. Quina fou la concepció poètica d'aquesta escola? Quin fou el fi, l'intenció dels seus fundadors? En principi, fer revivre l'antiga poesia occitànica; més la nova escola tingué preocupacions morals y especialment religioses que jamay tingueren els primers representants de la poesia provençal. Un sigle després de la creuada albigea y l'adveniment de la burgesia en les viles més importants del Mitg-dia, l'estat d'esperit dels meridionals no era ja'l mateix que al segle XIIe. Els nous trovadors emmanllevaren llur concepció de l'amor als qui immediatament els precedien. Anaren encara més lluny per aquest camí: la cançó d'amor profana fou proscria; l'única dama de qui fou permès cantar l'amor fou la Verge. A ella fou qui durant sigles endreçaren llurs homenatges poètics els neo-trovadors. Es inútil demostrar ab nombrosos exemples la monotonia que caracterisa tota aquesta poesia, lo mateix que les que l'han imitada, la poesia catalana, per exemple.

Alguns extrems seran suficient pera donar una idea d'aquesta literatura. Heus-aquí un polit reflexe de les teories dels trovadors:

* «Com més reflexiono sobre'l valor excellent, la bona anomenada, de que sou vos la font, senyora, més vos estimo ab tot el meu desitg... car, pera mi, no hi ha al món dona tant gentil digna d'esser honorada y servida... Després de Déu, ab ningú confio tant com en vós, car sols vós sou ma mestressa (maestressa)... Car vós sou la llum que guia als purs aimants en el còmpliment de les bones accions, disposant llur cor a ser lleial y a estimar sense ultratge, cada hu respectant l'honor de sa dama»¹.

«Regina de poesia,—diu una poetessa dels darrers del segle XVe, poderosa Clemencia², —a vós vos invoco pera trobar el repòs; car si'ls meus versos tenen la vostra aprovació, tindrè la flor qui de vós pren naixença.»

1) Antonin de Jaunhac, rector de Sant Sernin de Tolosa l'any 1455 (*Les Joyes del Gay Saber*, pàg. 42).

2) Anomenada senzillament Dona de Vilanova, II. d., pàg. 278.

3) En l'empleu d'aquest terme abstret, empleat a vegades pera designar la Verge, cal veure l'origen del mitus — y de la mistificació — de Clemencia Isaura, fundadora dels Jocs Florals de Tolosa.

1) Recordem-nos que la poesia provençal fou representada a Italia per un gran nombre de trovadors d'origen italià. Cf. Restori: *Litterature provençale*, pàg. 102.

* * *

La poesia provençal vegetà aixís durant sigles. Aquest període no fou, per això, una llarga nit. Se produïren interessants ensaigs de renaixença literaria a Gasconya, als sigles XVIe y XVIIe, y a Tolosa mateix al sigle XVIIe. Però l'imitació de la poesia francesa es sensible en els contemporanis de la Renaixença, y aixís mateix en Goudelin. Ja no hi havia tradicions: la cadena estava rompuda. Als poëtes provençals contemporanis els estava reservat restablir-la y crear una nova concepció de l'amor. En el retrocés qui envolta ja llurs obres es ben evident que Mistral ha sigut l'obrer més meravellós d'aquesta renaixença. La meravella ha consistit en fer revivre una poesia que ha tingut son apogeu y que ha produït les seves obres ja fa més de sis sigles. Li ha bastat al més gran dels poëtes dels nostres dies retornar a la natura, deixar parlar al cor y no solament a l'esperit. Quina obra més interessant fóra reunir en un mateix llibre varies mostres de la poesia provençal, desde'ls més antics orígens fins als nostres dies, del comte de Poitiers (sigles XI y XII) fins a Mistral! Els trovadors hi ocuparien un llarg lloc, ben merescut per llur talent y per l'influencia que llur poesia ha exercit en la poesia de les nacions modernes; més els vinguts darrerament, ab Mistral al cap, compartint Jasmin un troç de la llur gloria al mateix temps que Aubanel, Roumanille y Fèlix Gras, sostindrien brillantment la comparació ab llurs ilustres davanters; y es que si uns y altres han tingut el culte de l'Art, hi ha en els darrers més vida, y, en tota poesia, això val pot-ser més que lo primer.

J. ANGLADE

Traducció d'E. H.

(Mercure de France)

L'HORA DEL MENJAR

(De les «Escenes d'infants»)

Tot el dia riu l'infant,
tot el dia corre i juga;
no més, no més un instant

ni esvalota ni 's belluga,
més quiet que al seu altà un sant.

Es l'hora de sa ilusió,
quan àvidament ensuma,
ab muda delectació,
el plat inundat qui fuma
ab un fum de bona olò.

La bona mà maternal
el peix del nèctar vital,
y a cada dolça glopada,
ab beatitut celestial,
se li encanta la mirada.

Es que llavors el cobreix
l'amor de la Terra Mare,
qui l'aguanta y el nodreix,
y pressent l'amor d'un Pare
que invisible 'l protegeix.

Y apar cada cullerada
un gest de benedicció
que 'l Món fa a l'aparició
d'una vida tot just nada...

Calleu, que l'hora es sagrada:
l'infant està en oració.

M. DE MONTOLIU

TORQUATO TASSO

Tragedia de GOETHE

TRADUHIDA PER EN JOSEPH LLEONART

ACTE PRIMER

(Continuació)

ESCENA TERCERA

LA PRINCESA, ELEONORA, ALFONSO Y TASSO

TASSO (*portant un llibre velligat en pergami*)

Ab passos insegurs m'acosto, Príncep,
duent-te una obra, trèmol del meu acte.
Jo sé bé prou que resta inacabada,
per més que semblí a primè esguard finida.
Mon neguit fou de dar-te-la incompleta,
y ara d'un nou neguit me sento vencè:
no voldria pecar de covardia,
ni desagahit semblar tampoc voldria,
y, aixís com un, als bons amics que l'aimen

dí: «Aquí'm teniu» li cal per alegrar-los,
aixís jo solament puc dir-te: «Pren-la».

(*Fa ofrena del llibre.*)

ALFONSO

Estic corprès ab aquest do, y eix dia
tant bell me'l fas tornar més bell encara.
Ja la tinc a les mans, y ara ab certesa
puc dir que es meua. Y no'n fa pocs de dies
que desitjava al fi resolt de veure-t
y de sentir-te a dir: «Ja res hi manca»!

TASSO

Si esteu contents, es mon treball perfecte,
perquè tot ell plegat es cosa vostra.
Si'l temps que hi he esmerçat considerava
o els trets que hi ha deixat la meua ploma,
podria dir: «Soc l'amo d'aquesta obra»;
prò, si de més aprop vui esbrinar-hi
lo que li dona dignitat y mèrit,
la reconec rebuda de vosaltres.
Si la natura, ab do de Poesia,
pel seu august voler va regalar-me,
la sort fantàstica'm rebutjava,
y encar que'l món engalanat mostrava-s
hermosament a l'esguardà infantívol,
no va tardà a emboirar mon seny de jove
l'immerescuda pena dels meus pares.
Quan els meus llavis per cantar s'obrien,
una cançó tristíssima'n brollava,
y ab sons a mitja veu acompanyava
els planys del pare meu, y aquell martiri
de la mare. Sols tu vas ser, oh Príncep!,
qui de la vida trista y encongida
a llibertat bellíssima m'alçares,
qui'l torment del meu seny desemboirares,
qui'm dares llibertat, perquè al gran himne
poguéis emprendre'l vol l'ànima meua;
y del premi que escaigui a la meua obra,
com a ben vostre que es, mercès rebeu-ne.

ALFONSO

Novament te fas digne de lloança,
y te fas honor a tu tot honorant-nos.

TASSO

Si pogués explicar quant viu ho sento
que tot lo que ara us porto es cosa vostra!
L'inocupat donzell tragué tal volta
la poesia d'ell mateix? ¿El savi
ensinestrar de la sobtada guerra
fou el donzell qui'l dirigí tal volta?
¿L'art de les armes, que tot brau rumbeja
el dia assenyalat, ab fortalesa,
del capdill el judici, l'ardidesa
del cavaller, y com la vigilància
y l'artifici se llencen a la lluita,
no ets tu qui m'ho ensenyares, com si fossis,

oh príncep judiciós y ardit, mon geni,
que's rabegés en l'alegria nova
de revelar la seva magna essència
per medi d'un mortal a l'agonia?

LA PRINCESA

Gaudeix d'aquest treball que'ns fa joiosos.

ALFONSO

Alegra-t del parer de la gent bona.

ELEONORA

Alegra-t de la gloria que t'envolta!

TASSO

No trobo res que'm manqui en eixa estona.
De vosaltres no més me recordava
al concebir y escriure. L'agradar-vos
era'l més alt voler que m'animava
y el meu fi tant sols era delectar-vos.
Qui en els amics el món no sab trobar-hi,
desmereix que aquest món el reconegui.
Aquí es la pàtria meua; el cercle hi trobo
on de grat la meua ànima reposa.
Aquí tot diu son mot y jo ho escolto.
Sabé, experiència y gust aquí rumbejen!
Sí: present y pervindre veig obrir-se'm.
La multitud no es feta pel artista:
no més capeix y sent qui se us assembla,
y el donar paré y premi an ell pertoca.

ALFONSO

Si som present y esdevenir, nosaltres,
cal donar dignament l'enhorabona.
El signe bell que an el poeta honora,
y fins el brau — que viuen l'un per l'altre —
veu encerclar-li'l front y no li enveja,
damunt el cap del teu passat l'oviro.

(*Fa esment de la testa de Virgili.*)

L'atzar o un geni l'ha trenat tal volta
y dut aquí? No vanament se'ns mostra.
De Virgili la veu sento que'ns parla:
«Per què feu homenatge an els que foren?
En el seu temps no hagueren goig y premi?
¡Y, si'ns honreu y ens admireu, doneu-ne
la part que'ls es deguda an els que viuen!
Ja'n té prou de corones el meu marbre:
la branca gerda es cosa de la vida.

(*Alfonso fa una senyal a la seva germana;
ella treu la corona de la testa de Virgili y
s'acosta a Tasso. Ell se fa enrera.*)

ELEONORA

Y te fas enrera! Guaita la corona
immarcible, de quines mans davalla!

TASSO

Oh! Deixeu-me extremir, que no sé veure
lo que ma vida deurà ser desd'ara.

ALFONSO

Gosar del do magnífic, que de sobte
l'espanta perquè't creus que no'l mereixes.

LA PRINCESA

(*tenint la corona sospesa en l'aire*)

Me cedeixes l'escassa joia, Tasso,
de dir-te'l meu pensar sense paraules.

TASSO

El pes que ve de mans tant estimades
damunt el feble cap de genolls rebo.
(*S'agenolla. La Princesa li posa la corona.*)

ELEONORA (*picant de mans*)

Que visca'l coronat primera volta!
Que bé escau a l'humil una corona!
(*Tasso s'aixeca.*)

ALFONSO

Aqueixa es sols model de la corona
que ha d'ornar-te al cim del Capitoli.

LA PRINCESA

Allí't saludaran crits victoriosos:
aquí ab blans llavis l'amistat se't mostra.

TASSO

Oh! Torneu-me-la a treure de la testa!
Treieu-me-la! Els cabells sembla que'm cremin,
y, com un raig de sol que ab massa ardencia
caigués damunt mon cap, s'endú la força
de pensà del meu front. Xardor de febra
remou ma'sang. Oh, perdoneu-me! Es massa!

ELEONORA

Aqueixes branques són pel front de l'home
que en les regions ardentes de la glòria
ta via, un arredós y refrigeri.

TASSO

Indigne soc de la frescor divina
que deu corre no més pel front dels hèroes.
¡Aparteu-me-la, oh déus, y resplendenta
alceu-la fins als núvols, que més alta
inassolible plani! Que ma vida
siga desde ara una mudança eterna!

ALFONSO

El guany primè ensenya lo que valen
els bens preciosos que la vida serva.
Qui frueix prompte, ja may més oblida
a gratcient lo que fou d'ell un dia,
y an el que posseeix li calen armes.

TASSO

Y aquell que vol armar-se necessita
sentir una força al pit que no'l traeixi,
y ara'm traeix a mi. En plena joia
m'abandona la força de naixença,
que la desgracia, ferm, y l'injusticia

altiu a rebre m'ensenya. ¿La ditxa,
l'encís d'aquest moment, me fon tal volta
el moll dels òssos? Els genolls se'm pleguen!
Una altra volta an els teus peus, Princesa,
me veus agenollat! Mos precs escolta:
retira del meu cap eixa corona!
Que, com si'm despertés d'un bell ensomni,
senti una vida novament nascuda.

LA PRINCESA

Si pots portar ab humilitat tranquila
aquest talent que'ls déus te concediren,
aprèn ensems de dur aquestes branques,
que són lo més hermós que podem dar-te
Aquell que s'ha fet digne de portar-les
eternalment les sent que'l front li voltan.

TASSO

Permeteu, doncs, que, avergonyit, me'n vagi,
y al més espès del bosc ma joia amagui,
com hi he amagat el meu sofrir fins ara.
Allí vull caminar a l'aventura,
allí no podrà dur-me cap mirada
del goig immerescut la remembrança;
y si per cas en son mirall puríssim
alguna clara font me mostra un home
bellament coronat, en el reflexe
del cel, voltat de rocs y arbreda,
quiet boi meditant, semblarà veure-m
l'Eliseu dins la font encisadora.
Medito y me demano bella estona:
¿qui deu s'el solitari, qui es el jove
del temps passat, portant gentil corona?
Qui'm diria son nom y qui son mèrit?
Espero molt y penso: si'n venia
un altre, y després més pera acoblar-se
ab ell en parlaments ben amistosos!
Si pogués veure'ls hèroes y poetes
del temps antic vora eixa font unir-se,
com estaven units mentres vivien!
Com lliga ferm l'iman el ferro ab ferro,
aixís uneix una mateixa força
hèroe y poeta l'un ab l'altre.
Homer de sí mateix no's recordava,
y fou tota sa vida consagrada
a contemplar dos homes. Y Alexandre
en els camps Eliseus se dona pressa,
puix Aquiles y Homer vol retrobar-hi.
¡Oh qui pogués ser-hi present per veure
les ànimes més grans totes unides!

ELEONORA

Oh! Desperta-t, desperta-t, que no'ns sembli
que desconeixes el present del viure!

TASSO

Es el present lo que exaltat me mostra;
no es deliri: es encís lo que m'enlaira!

LA PRINCESA

Quan parles ab esprits me fa alegria
que parlis tant humà: de grat ho escolto.

*(Entra un patge, que's dirigeix al Princep y li
diu alguna cosa en veu baixa.)*

ALFONSO

Ha arribat a bon'hora. Fes que vingui.
Antonio! Ja s'acosta!

(Seguirà)

L'ISMAEL SMITH

ENCARA que una mica tard, deixeu que us parli de l'Ismael Smith. Ara ja es conegut vostre, veritat? Ja sabeu que va exposar unes escultures caricaturesques a cà n Parés; ja sabeu que té dinou anys; ja sabeu que té una insuperable intuïció artística. Doncs vaig a contar-vos petits contes de l'Smith. L'Smith y jo som amics. Som amics y de vegades sembla que no lliguem gaire. Per què? No ho sé pas. Me diu que tinc poca cultura y no sé quantes coses més. Uns dies vaig al seu taller y altres dies anem a passejar. Totes les escultures que ara ha exposat ja m'eren conegudes. Jo li havia dit sovint que m'agradaven molt y, sobre tot, que eren personalíssimes. Y sabeu què feia l'Smith? Vinga riure y no creure-ho; perquè l'Smith no creu may lo que li diuen els altres. Sense donar-se'n compte, es nietzscheà. Ja veyeu que en Casellas va parlar-ne molt bé de les seves figures: doncs ell no s'ho creu. Aquest mal de la no-cultura que, segons ell, jo pateixo (y té raó l'amic Smith) diu que es un mal massa generalisat a casa nostra; y afegeix que a l'extranger no estan gaire millor, y segons aon més malament, tot y considerar-se com terra culta. Creu que fa vergonya això de que'ls periodistes o els crítics tinguin de parlar d'una cosa pera que la gent s'hi fixi. Voleu escoltar aquest raonament de l'Smith?

— Les meves figuretes havien estat a cà n Parés. El públic les havia mirat pot-ser ab indiferencia, y no deu faltar qui s'en va riure. Arriba en Casellas y fa l'apologia. Doncs hauries vist a l'endemà com molts dels qui abans apenes les havien mirat o hi trobaven defectes, de quina manera s'entretenien en trobar-hi totes les gracies. Això es cultura?

Pera entendre en una cosa la major part de la gent espera que primer hi entengui un altre. Y aquest altre arriba poques vegades tal com hauria d'arribar. —

Es veritat tot això. Y es que l'Smith, ademés d'una intuïció artística, té una gran intuïció de totes les coses. Tot ell es un desitg de refinament y de perfecció. Mira y ho veu tot ridícol. Per això fa caricatures. Sorpren les linies y sorpren els pensaments. Es petit, y les seves figures són petites. Ell diu molt y diuen molt les seves figuretes. L'Smith confia en ell mateix per ell mateix. Confia en la joventut per la joventut mateixa. No escolta les Hoances y es l'ànima de la sinceritat. A molts no'ls agrada això de dir lo que se sent, sempre, sempre; però a mi'm produeix un efecte sumament agradable. Som amics y em diu que no tinc gaire cultura; no lligant gaire, lliguem molt més que els amics qui sempre lliguen. Jo, amagat invariablement darrera les columnes dels periòdics, tinc una confiança gran en l'obra de l'Smith. Ell sab fer viure les seves escultures ab una vida propia; ell conquereix alegrement les millors corones de la futura Grecia. Com? Fent caricatures? Fent caricatures, fent caricatures.

P. PRAT GABALLÍ

D'UN VIATGE

VINC d'una vella ciutat. He anat a veure uns parents. Una tia, una cosina... Y he vist amics dels meus pares y he vist companys dels meus avis. He vist velletes molt velles, totes vestides de negre, que m'han parlat d'altres temps y m'han dit llargues histories. Y aquestes llargues histories me foren torments crudels, perquè aquestes bones velles totes vestides de negre, quasi bé no tenen dents, quasi no poden parlar. Hem conversat dels meus pares; les velles han sospirat. Quan hem parlat dels meus avis, s'han mirat y han somrigut. Oh! Els melangiosos somriures! Aquestes velles tant velles anyoren la joventut, anyoren els anys passats entre ensomnis y alegries. Y al veure-m jove y alegre, ciutadà d'altra ciutat, han

pensat en aquells anys d'amoroses fantasies, y una d'elles, boy besant-me, ha plorat d'anyorament.

He parlat ab els bons vells que eren companys dels meus avis. Els seus rostres rasurats estan tots torrats pel sol, y els seus ulls, cansats de veure, s'amaguen, esporuguits, sota les negres ulleres. Aquests vells tant vells, tant vells, se lleven sempre dejorn, prenen el sol al mitg-dia, s'acotxen al cap-altard. Y passen la seva vida monòtona y en-sopida, sota llurs groixuts vestits, sota llurs grans capes negres...

A casa dels meus parents jo he dormit en un llit bla. Jo sento un pregon respecte per aquests llits provincians. Tenen quelcom de sagrat, tenen quelcom d'inefable. Tots són amples y daurats, y austers en sa esplendidesa. Y el llit en que jo he dormit tenia cinc matelassos, y els llençols eren finíssims, y el cobre-llit majestuós. Aquests cobre-llits antics tenen pera mi un encant que'ls fa devenir magnífics: me parlen dels anys passats, me diuen els amors morts y em contenen tranquils nits. Y m'ha semblat que aquell llit tenia la dolça flaira que tenen els llits pairals quan se ve de corre món.

Y a casa dels meus parents se m'han ofert llargs menjars. Oh! Els menjars obsequiadors en les vetustes ciutats! Gaire bé no tenen fi. Són una orgia de plats; són professons de pollastres, conills, salmons, calamars, pèsols, espàrrecs y molls; són deliri y són follia. Y venen després les fruites, els formatges, els bescuits, els dolços de tota mena, les ametlles y avellanes. Després arriba'l cafè, y al seu darrera'ls licors.

Al termenar de menjar jo he parlat ab ma cosina.

— Carme: jo tinc una amiga que's diu lo mateix que tu. Més tu ets bruna y ella es rossa; tu ets trista y ella alegre; tu no cantes quasi may y ella canta quasi sempre; tu ets seriosa y melangiosa, y ella, quan no canta, riu. Y perquè riu m'es plàciosa, y l'estimo perquè es bona. Y perxò l'estimo. Ara que converso ab tu, penso en ella y et somric.

Ma cosina ha somrigut. Jo he volgut fer-li un petó, però ella, diligent, entre ses mans, que són brunes, s'ha amagat el rostre bru. Després, a poc a poc, m'ha dit:

— Aquest petó que'm vols fer, guarda-l a

ta bona amiga que's diu lo mateix que jo.

Y abans de que jo sortís d'aquella vella ciutat tota plena d'antigor, per l'edat santificada y encensada per la fe, aquesta bona cosina que es tant bruna y es tant trista, m'ha dut a veure uns parents. Són uns parents molt llunyans, que guarden son patrimoni desde un vell casal immens, sobre qual porta amplíssima un escut mostra'l seu triomf. Y aquests parents tant llunyans són unes velles, molt velles, pulcres, netes, refinades, que passen ses llargues hores resant y adorant a Déu. Y aquestes velles tant velles m'han ofert, abans d'anar-men, dolços fets per santes monges, dolços fets per blanques mans.

He abandonat la ciutat. Y, una volta ja lluny d'ella, l'he contemplada adormida a l'entorn dels campanars. He sentit un greu dolor. He pensat en la tristesa que eternament envolcalla a les verges que allí viuen, recordant, pot-ser, amors. Y he pensat en ma cosina y en totes aquelles velles que saben totes les coses que sabien nostres avies, que saben totes les coses que nosaltres no sabem.

El cel era ple de bolves y els camps erms y entristidors. Y jo m'hi posat tot trist allavores; pera alegrar-me, he pensat en la tornada, y en aquella bona amiga tant alegre y tant bonica, que, així que'm veyés, riuria, y; així que'm parlés, també. Y l'he vist en mon ensomni, ab el seu vestit verdós, ab ses arracades blaves, ab els seus ulls amorosos, ab son capell ple de flors. Y tot jo m'he somrigut a l'ensomniar-la tant lluny.

Després he mirat el cel y l'he trobat net de bolves; després he mirat els camps y no els he trobat tant erms.

MARCEL MATA

26 Maig 1906

NOVA

La Veu de Capellades ha organitzat pera'l dia 15 d'Agost pròxim, festa major de la vila, uns Jocs Florals, adjudicant-se'ls següents premis:

I. Flor natural, ofrena de distingides senyoretetes de la vila, a la millor poesia que sia presentada a concurs. El guanyador nomenarà Reina de la Festa.

II. Un objecte d'art, que ofereix el magnífic Ajuntament al que millor estudiï la cooperació de Capellades en la guerra de l'Independència.

III. Un objecte artístic, que ofereix el senyor rector, Mossèn Antoni Vila, al millor resum històric de Capellades.

IV. Cent pessetes, ofertes per en Joan Artigas a la millor monografia que desenrotlli'l tema; «Manera d'organitzar les classes treballadora y acabalada dintre d'una moral cristiana».

V. Un objecte d'art, ofert per en Pere Poch a la millor poesia que canti'l tema «Amor».

VI. Un objecte d'art, ofert per n'Amador Romani al millor treball sobre «La Caritat», en vers o prosa.

VII. Un objecte d'art, ofert per n'Antoni Miquel a una poesia de tema lliure.

VIII. Un objecte d'art, ofert per en Llorens Miquel a una poesia de tema lliure.

IX. Un objecte d'art, que ofereix la societat «Lliga Comercial» a una poesia de tema lliure.

X. Una col·lecció de llibres catalans, oferts per en Sebastià J. Carner al millor aplec de llegendes capelladines.

XI. Un objecte d'art, ofert per un mantenedor a la millor antologia de sonets catalans del segle XVIII.

XII. Un objecte d'art, y un nombre discrecional d'exemplars impresos, oferts per una revista catalana a una bona traducció catalana de les poesies de Cabanyes.

XIII. Els poemes d'en Verdaguer *L'Atlàntida* y *Canigó*, oferts per en Francesc Romani Puigdemongols al autor de la composició que millor tracti de la devoció dels capelladins a Santa Dorotea.

Formen el Jurat qualificador els senyors Carles de Fortuny, *president*; Emili Guanyabéns, Joseph Carner, Joan Llongueras, Bartomeu Estapà, Amador Romani, y Manel Cardús y Pujol, *secretari*.

Les composicions seran endregades a Capellades al Secretari (Concepció, 61), per tot el dia 3 d'Agost.

La Veu de Capellades se reserva per un any la propietat de les obres premiades.

Tip. «L'Avenç», Ronda de l'Universitat, 20, Barcelona

LA SALUT DELS NENS

S'OBTE USANT ELS

Granulinos Serra

A BASE DE LACTE-POSFAT DE CALÇ QUÍMICAMENT PUR

Els **Granulinos Serra**, per la seva elaboració, constitueixen un dels millors reconstituyents de l'infantesa, y, per sa confecció y forma de confits, que'ls dona l'aspecte d'una llepolia, els nens mateixos els demanen ab veritable afany.

DESPATX:

PELAYO, 9. = BARCELONA

ANEMIA,

clorosis, esllanguiment; pobresa de sang, desarreglos periòdics, palpitations nervioses, desvaneixements, debilitat per l'excés de treball mental, agotament per perdues humorals, se curen aviat ab la

Hemoglobina Líquida Dr. Grau

Demani-s en les farmacies. - Depòsit: Grau y Bufill, Campo Sagrado, 24

FIGUERAS

TAPIOQUES Y PURÉS
SUPERIORS
A TOTS ELS EXTRANJERS

FERNÁNDEZ Y CARBONELL

PROVEHIDORS DE LA CASA REIAL

Rambla de Canaletes, 1. — BARCELONA

MATERIAL PERA FOTOGRAFIA

MONOPOLI EXCLUSIU DE L'IMMILLORABLE

Paper celoidina mate Satrap

DE L'IMPORTANTÍSSIMA CASA SCHERING, DE BERLIN

DEPOSITARIS de tot lo que produeixen les cases:

GOERZ.	de Berlin	EASTMAN	de Paris
ZEISS	de Jena	POULENC	de Paris
GAUMONT	de Paris	AGFA	de Berlin
RICHARD.	de Paris	LUMIÈRE	de Lyon

Etc., etc.

Papers al carbó, senzill y doble transport

Carbó velours Artigue y a la goma bicromatada Höcheimer

SUCURSAL-LABORATORI A MONTSERRAT